

Oponentský posudek bakalářské práce Adély Radlové DIALOG KŘESŤANSTVÍ A MARXISMU V DÍLE MILANA MACHOVCE

Stále znovu mě překvapuje, že studenti píšou o tématech, kterým jsou na TF věnovány semináře, aniž by tyto semináře absolvovali. Přitom by se tam mohli dozvědět ledacos, co se pak dozví až z oponentského posudku své práce. Věděli by pak například, že marxisticko-křesťanský dialog byl v šedesátých letech euroamerickou módní záležitostí, v sedmdesátých letech latinskoamerickým trendem atd., a že Machovec v tom nikterak unikátní není, dokonce ani v českém prostředí ne, a nepsali by hned v úvodu práce např. takovéto věty: "Víme-li, na čem stojí základy křesťanství i marxismu, jen málokoho by napadlo hledat v takto odlišných ideologiích společné prvky. Přesto se tak stalo a význačným autorem, který se tématem křesťansko-marxistického dialogu zabýval, byl český filosof Milan Machovec. Mnoho autorů se zabývá marxistickou ideologií a ještě mnohem více autorů se zaměřuje na křesťanství. Machovec je unikátní tím, že je spojuje." Vykládat někoho při totálním ignorování kontextu už dnes opravdu nejde. Autorka ostatně hned v první větě životopisu své tvrzení popírá uvedením jmen E. Fromma a E. Blocha, kteří byli oba marxisty (což ale v Čechách v případě E. Fromma uniká mnoha lidem). Na s. 9 zmiňuje i konferenci v Mariánských Lázních.

K napsání práce s tímto tématem by dle mého názoru bylo třeba, aby se studentka nejprve seznámila s tím, co je marxismus a co je křesťanství. Na tomto základě by pak mohla pochopit smysl Machovcových výroků o nich a o jejich vztahu, výroky, které jsou prakticky vždy interpretací, a to silně angažovanou, nejednou apologeticky k vlastnímu životnímu postoji. Tyto někdy velmi jemné distinkce mezi tím, jak to je obvykle vnímáno a jak to interpretuje Machovec, jsou nepochybně zajímavé, ale pro autorku sotva postižitelné. Autorka si je toho jako úkolu vědoma, viz citát ze s.31. (tedy až na konci práce!), bohužel se o jeho realizaci ani nepokusila: "Vztáhnu-li dialog konkrétně na tuto práci, tedy na dialog marxismu a křesťanství, za primární přístup považuji nejprve uchopení či spíše pochopení směrů jednotlivě v jejich plném rozsahu včetně aspektů, ve kterých spojitosti nemají, v analogii na vnímání dvou lidí vedoucí dialog."

Poznámky k textu:

- 1) životopis - bylo by dobré zpracovat i období po roce 1968. Tvrzení o nepřekonatelných překážkách ze závěru práce mě nepřesvědčilo: "Druhá kapitola měla být původně věnována období Charty 77 a disentu. Bohužel jsem nenalezla dostatek podkladů, abych mohla tuto kapitolu důsledně vypracovat." Myslím si, že toto období bylo z hlediska Machovcova vztahu ke křesťanství dosti důležité, například i pravidelným stykem s křesťanskou bohoslužbou a lidmi kolem ní. Na fakultě v jižních Čechách by například bylo namístě vypravit se do Bělčic, kde by se studentka kromě různých pikantností dozvěděla i leccos zajímavého o Machovcovi po r. 1968, co by bylo hodno zaznamenání a co se ztratí vymřením pamětníků. Ale těch je zatím bezpočet, takže získání informací o tomto období není vůbec žádný problém.
- 2) Netuším, proč se oddíl 4.2.1 jmenuje Marxismus a křesťanství v rozhovorech s Pöhlmannem, když se na celých pěti stránkách dozvíme jen, že podle Pöhlmana náboženství nemá být chápáno tak, jak je chápe Machovec?

Drobnosti:

- s.7 - citát z Machovcova rozhovoru s P. Žďárským je zřejmým bonmotem a sotva jej lze citovat jako vážnou informaci o důvodech humanitních studií...
- s. 8 - "to, co se mu zjevuje v televizi" - v r. 1944 se mu tam nemohlo zjevovat vůbec nic!

výrok na s. 9 zjevně přeceňuje význam zmíněné události: "Na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy založil seminář Dialog ateismu s náboženstvím, který rozpoutal mnoho diskuzí i v západním světě."

s. 11. - "Nebyl by to pravý filosof tělem i duší, kdyby se touto ekologickou problematikou nezabýval." - Ale byl!

s. 13 - "V době Machovcova narození se naše země nalézala v rozkvětu." - konjunktura začala až 1929 a dlouho netrvala...

s. 13 - kde začíná citát před poznámkou č. 15 a jde opravdu o citát - je zde chybně užito vztažné zájmeno, což je typické spíše pro autorku práce než pro Machovce - podobně i s. 25 - kde končí citát začínající uvozovkami "Machovec má hluboké sensorium... a je to vůbec citát? Podle jazykových prohrěšků bych předpokládal, že je to autorčin text ("Ježíš jim na rozdíl od nich sliboval, trochu filosoficky, zvěstovatelem okamžitý nárok!")

s. 13 "Od 19. století se stále více rozmáhá jev vzájemného nerespektování se. Tato intolerance vzniká různě a má proto i různé důsledky." Studentka jako i jinde nekriticky důvěřuje Machovcovi, v podstatě jde naopak o zlatý věk liberalismu...

s. 14 Marx s Engelsem tak přišli s myšlenkou socialismu". Nepřišli, ta tu byla dávno před nimi.

s. 14 "U nás se marxismus vyvinul v neostalinismus, který v mnohých zanechal děsivé vzpomínky. Nejvíce se ona hrůzovláda projevila za vlády Gustáva Husáka," - Zde i jinde studentka bez kritického odstupu parafrazuje Machovcovy myšlenky. Machovec měl ovšem zkreslenou perspektivu, protože za Stalina byl na výsluní a za Husáka byl pronásledován. Pojem hrůzovláda ve vztahu k Husákovi je čistě rétorický.

s. 18 "Marx, přičemž Machovec sám s ním souhlasí, zastává názor, že vývoj společnosti je daný především principy dělby práce" - podle autentického Marxe je dán vztahem k výrobním prostředkům a dynamikou jeho dialektiky

s. 23 "Ježíšovou smrtí se křesťanství dostává na rozhodující rozcestí. Buď lidé Ježíšovu božskou podstatu kvůli jeho smrti popřou, nebo budou věřit i nadále, přestože Ježíšova smrt byla pro ně něco nevídaného, nepochopitelného" - ve skutečnosti o Ježíšově božské podstatě v době popravy neměl nikdo ani tušení...

s. 37 "Bohužel i dobré myšlenky bývají často zneužity a původní pojetí je pak odmítáno v jakémkoliv jiné - třeba i umírněné - podobě. (Tak jak to bylo s komunismem u nás)". - Představu o zneužití jakéhosi původně dobrého komunismu považují za mýtus, pro nějž není žádný podklad, komunismus byl odpočátku ideologií násilí, parazitující na sociálních problémech a na sociálně demokratickém hnutí, z Marxových dopisů Engelsovi lze doložit, že určité jeho formulace jsou ústupkem "starosocialistům", v podstatě je to od začátku koncipováno jako terorismus s šovinistickými a vzdor Marxovu židovskému původu i antisemitskými prvky. Bakalaurentka se může zastavit u mně v kanceláři a nahlédnout do kteréhokoli svazku Marxových spisů, o co tam šlo a co, jejími slovy řečeno "pochází z Marxovy hlavy"..

ad seznam použité literatury - když autorka nepoužila všechny relevantní tituly, měla asi více zvážit a zdůvodnit, proč užila ty, které užila. Výběr může být jistě subjektivní, ovšem nikoli nezdůvodněný. Například podle mého názoru je pro autorčino téma zásadní kromě Ježíše pro moderního člověka především Machovcův Svatý Augustin. Práce o novotomismu byla zjevným autorovým omylem - v sedmdesátých letech jsem ji našel bohatě opoznámkovanou vlastníkem knihy v knihovně tehdejšího rožmitálského faráře M.V., ale celý spor už byl tehdy v podstatě passé pro obě strany

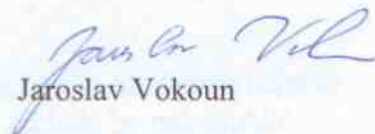
ad bibliografie - není mi jasné, proč to studentka převzala a zda to v tomto stavu skutečně je v citovaném slovníku (záhadné pořadí publikací, míchání českých a cizích názvů místa vydání -

Lublaň, Graz, a nejde jen o vydání v češtině, jak ohlašuje v nadpise seznamu).
ad fotografická příloha - proč uvádění zdroje v rámečku, navíc stále téhož s plnou citací?
ad abstrakt jde opravdu o **sloučení** křesťanských a marxistických myšlenek?

Jazyk práce je ještě přijatelný, překlepů je minimálně a nemění smysl textu. Mé kritické poznámky k autorčiným tvrzením nemají vliv na hodnocení práce, spíše necht' je přijme jako podnět k diskusi v hierarchizované a tedy podle Machovce a neomarxistů nedialogické situaci obhajoby BP při SZKk.

Práci doporučuji k obhajobě.

V Domažlicích 5. května 2011 (v den bezmála dvoušestého výročí narození K. Marxe...)

Jaroslav Vokoun